

Från kolonisation till gruvexploatering

Nyttoperspektiv på naturen i Sápmi förr och nu

DANIEL ANDERSSON är docent i nordiska språk vid institutionen för språkstudier, Umeå universitet. Hans forskningsintressen inkluderar språkantropologi, socioonomastik, paremiologi, narrativ forskning, grön humaniora och området språk, identitet och kön.

COPPÉLIE COCQ är folklorist och docent i samiska studier vid HUMlab, Umeå universitet. Hennes forskningsintressen rör muntligt och digitalt berättande, identitetsskapande och revitalisering. Aktuella forskningsfrågor i hennes arbete handlar bl.a. om förhållandet till naturen. Bland senaste publikationer finns "Indigenous voices on the web: Folksonomies and Endangered Languages" i Journal of American Folklore (2015).

Grön humaniora omfattar studiet av hur vi människor bygger upp föreställningar om naturen och oss själva, inklusive våra relationer till naturen, hur vi förhandlar om dessa föreställningar och även om de konflikter som uppstår när vi inte är överens. En viktig utgångspunkt är att denna förståelse av naturen – den sociala konstruktionen av naturen – får betydelsefulla konsekvenser i och med att den är en viktig del av vår världsbild och styr vårt handlande i en mängd olika situationer (Evernden 1992). Denna utgångspunkt, samt ifrågasättandet av dikotomin människa–natur, öppnar upp för möjligheter att studera praktiker, berättelser och förståelser av miljön som sätt att forma, stödja och ifrågasätta representationer (jfr Nye, Rugg, Fleming & Emmet 2013). I denna artikel behandlar vi två kontexter i vilka förståelsen av naturen spelat och spelar en avgörande roll för olika platsskapande processer: kolonisationen av lappmarken under perioden 1750–1850 och konflikter kring etablerandet av nya gruvor i Sápmi idag. Inledningsvis presenteras de två kontexterna med exempel på processer där föreställningar om naturen förhandlas, därefter följer en diskussion av några betydelsefulla beröringspunkter mellan nu och då. Syftet är att visa på likheter och skillnader mellan hur naturen konstrueras som resurs idag i diskurser kring gruvexploatering i Sápmi, och hur man främst från statens sida gjorde detta vid tiden för kolonisationen av lappmarken.

NATUREN SOM ARV ELLER HANDELSVARA

Ett ökande antal tillstånd för prospektering efter mineraler i Sverige har bidragit till en "gruvboom" i norra de-

Foto: Frida Blomberg.

Foto: Peter Steggo.

len av landet. Detta i kombination med utbyggnaden av vindkraft och andra typer av exploateringar som ligger i renskötselområden, har lett till en växande diskussion om den svenska minerallagen, liksom frågor som rör traditionell markanvändning, urfolksrättigheter, gruvor och tillväxt i förhållande till vad som kallas majoritetssamhället. Ett starkt motstånd mot dessa fortsatta exploateringar har vuxit fram, där man bland annat betonar det betydelsefulla landskapet och de intima relationerna till platserna i fråga. Denna position ger naturen en helt annan betydelse än vad som kan läsas och höras i diskurser och narrativer om naturresurser som föremål för exploatering.

Sommaren 2013 var en milstolpe för gruvmotståndsrörelsen, då renskötare, lokala aktörer, miljöaktivister och andra arbetade tillsammans för att förhindra ett utländskt prospekteringsbolag från att genomföra provborrningar i Gállok i Jokkmokks kommun. Vid flera tillfällen uppstod konfrontationer med polisen. Genom demonstrationer, konstinstallationer och debatter i sociala medier arbetade proteströrelsen kontinuerligt, nationellt och internationellt, för att öka omvärldens uppmärksamhet till det som hände i Gállok (Liliequist & Cocq 2014).¹

Från gruvindustrins sida har Sápmi beskrivits som ett *terra nullius* (se t.ex. Sainclair Poulton²). Argument om ett *terra nullius* (Fitzmaurice 2007), ett område som inte tillhör någon, som är obebott och obrukat, legitimerar varför området kan eller bör exploateras (jfr Frost 1981). Avsaknaden av ägare, bosatta eller brukare, innebär att det inte finns några andra intressen eller människor att förhålla sig till. I den koloniala blicken försvinner urfolkets och den lokala befolkningens närvaro och existens.

Kulturella variationer i uppfattningar om miljön i norra delen av Sverige har varit föremål för tidigare forskning. Sådana variationer har studerats i ett samiskt sammanhang av Rydberg, vars arbete visar hur minnen och språk kopplar samman landskapet till identiteten i Handölsdalen sameby (Rydberg 2011:91–93). Detta kommer också fram i intervjuer med gruvmotståndare i norra Sverige 2013, när de berättar om sina hotade marker: "Det är som en del av mig, de där markerna", säger en informant. "Det är där jag har min själ och mitt hjärta [...]. Det är där det börjar alltihopa [...]", menar en annan (Cocq 2014a).

Platser fungerar som identitetsmarkörer, och kampen om en planerad gruva handlar också om att få höras och synas i ett sammanhang där de diskurser som dominerar och de visuella signaler som värderas tillhör kolonialmakten. För urfolksgrupper, inte minst i Sápmi, är landskapet, markerna och platserna sammanvävda med en lång historia som utgör grunden för traditioner, kunskaper och vissa rättigheter. Uppfattningar om naturen och landskapet, och en intim relation till markerna, är erfarenheter som är svåra att förmedla i ord, något som tydligt kommer fram i intervjuer med personer engagerade i debatten mot gruvor i Sápmi (Cocq 2014a; Cocq 2014b). Detta bekräftas av den centrala roll som kulturarbetare spelat i debatten om exploateringar i Sápmi. Genom bildkonst, musik och performance tar konstnärer och kulturarbetare ställning i debatten från ett inifrånperspektiv.³ Dessa initiativ bidrar till debatten genom att lyfta fram frågor om urfolksrättigheter och genom att öka synligheten för samiska grupper på landsbygden.

Förhållningssätten till vad en plats betyder är ofta mångfaldiga och komplexa,

och i norra Sverige finns en lång historia av att dessa betydelser på olika sätt knyts till naturen. Spänningen mellan de motstridiga konstruktioner och representationer som förs fram i anslutning till exploateringarna illustrerar vad som händer – narrativt och diskursivt – när naturen hotas eller uppfattas som hotad. Två framträdande perspektiv på naturen konstrueras och förstärks till exempel i mediematerial som producerats av gruvmotståndare. I en serie kortfilmer som publicerats på YouTube artikuleras dessa parallella diskurser om naturen (Cocq 2016). Dessa utmärker sig genom en kontrast och genom att vara ömsesidigt uteslutande. En diskurs fokuserar på hållbarhet, harmoni mellan människa och natur, och ett långt tidsperspektiv. Den andra är inriktad på snabb exploatering i form av gruvdrift och hur det påverkar landskapet. Beskrivningen av exploateringarnas effekter på miljön från gruvmotståndarnas perspektiv utgör en skildring av förödelse som förstärker idén om bevarande som hållbar lösning, som föreslås i den första diskursen. I denna aktuella kontext i Sápmi möts dessa olika perspektiv på naturen – som ett arv att bevara eller som en handelsvara att konsumera – och synliggör spänningar mellan intressen, ideologier och förhållningsätt. Även om dessa spänningar är ytterst aktuella idag, så är de inte helt nya. Därför blir nedslag i historien intressanta för att förstå dagens situation i ett djupare historiskt sammanhang.

PARALLELLTEORIN OCH ODLINGSSKYLDIGHET: KOLONISATIONEN AV LAPPMARKEN

I anslutning till gruvboomen i svenska Sápmi idag pågår alltså en förhandling av

relationen mellan människa och natur, där olika narrativer, som också leder till olika handlingsalternativ, står i direkt konflikt med varandra. Denna gruvexploatering kan ses som en fortsättning av den våg av industrialisering som präglade Norrland från mitten av 1800-talet och framåt, då bland annat ett omfattande skogs- och bergsbruk växte fram. Då som nu förstods den norrländska naturen gärna som en skattkammare, där rika naturresurser – skog, mineraler, vattenkraft – fanns att hämta, och då som nu uppstod konflikter om hur dessa resurser bäst skulle utnyttjas (Sörlin 1988).

Detta nyttoperspektiv på den norrländska naturen präglade även ett viktigt skeende som föregick industrialiseringen, nämligen den så kallade kolonisationen av lappmarken. Vi tänkte uppehålla oss något vid denna kolonisationstid och diskutera några exempel på hur relationen människa–natur då stod under förhandling. Det är vår uppfattning att dessa processer dels fått konsekvenser, praktiska och ideologiska, som vi lever med än i dag, dels att de i viss mån fortfarande pågår.

Under kolonisationen av lappmarken erbjöd svenska staten ett antal års skattefrihet samt frihet från militärtjänst för den som anlade ett nybygge i Lappland. Reglerna för detta slogs fast i de så kallade lappmarksprivilegierna från åren 1673, 1695 och 1749.

Det var inte förrän efter preciseringarna i Lapmarksplakatet 1749, då också samerna gav rätt att bli nybyggare, som nybyggnationen tog fart (Arell 1979; Kvist 1992; Lundmark 2010).

Dessa riktlinjer kan ses som delar av en stipulativ definition av hur relationen människa–natur skulle se ut inom lappmarken. Redan i plakatet från 1673 slås

ett nyttoperspektiv på naturen fast, och samernas och nybyggarnas näringar delas upp. Det sägs att det "som nu ligger öde och obrukadt" ska göras nyttigt, och att det rör sig om "den jordmån, hvaraf Lapparne efter sin näringsart nu ingen nytta eller fördel kunna göra" (Poignant 1872:20–21). I plakatet från 1695 läggs till att svedjandet, som var vanligt i de finska bygderna, sågs med missnöje från statens sida och skulle undvikas, och att man istället skulle gå tillväga på samma sätt som "annorstädes i våra provinser" (Poignant 1872:34).

I det mer omfattande Lappmarksreglementet från 1749 ses naturen genomgående som en resurs, och explicit berättas hur resurserna ska tillvaratas. Texten präglas av ett fysiokratiskt tänkande (Elenius 2015:85), där framväxten av ett jordbruk i lappmarken är målet: det ges riktlinjer för "landets uppbrukande" och "jordens uppodlande" (Poignant 1872:37). Nybyggarnas jakt och fiske begränsas och det framhålls att samerna redan fångar och jagar vilt och delvis skattar för detta. Denna uppdelning mellan nybyggarnas och samernas sätt att nyttiggöra naturen, som alltså redan fanns med 1673, är ett uttryck för den så kallade *parallellteorin* som lanserats av Johan Graan, landshövding i Västerbottens län åren 1653–1660 och 1664–1678.

Förhållandet mellan människa och natur i lappmarken beskrivs alltså i dessa bestämmelser helt ur ett nyttoperspektiv, och som uppdelat mellan samer och nybyggare: nybyggarna ska huvudsakligen ägna sig åt odling och samerna fortsätta med jakt, fiske och renskötsel. I Lappmarksplakatet finns även ett fokus på nybyggarens transformation av naturen och på den arbetsinsats detta innebär. Den omfattande arbetsinsatsen tycks till och

med vara helt avgörande för att nybyggaren enligt bestämmelserna ska kunna sägas ägna sig åt det som föreskrivs. Denna idé framkommer i följande citat:

Ej må någon räkna sig hafva uppodlat och nedlagt arbete å sådana ställen, hvarest han upprett en eller annan höstäck, hässja eller lada till inrymmande af det hö eller foder, som sjelfa Naturen, utan dikning och rothuggning, gifver. Men för uppodlad må den Tract och lägenhet anses, som igenom Kärrs och Mossars uppdikande, samt Träns barkande och rothuggande gjorts nyttig och brukbar till åker och äng. (Poignant 1872:39)

Bestämmelserna påminner om ett kontrakt mellan den svenska staten och den enskilda nybyggaren, där belöningen är skattefrihet och frihet från militärtjänstgöring. Om man inte fullgör sina åtaganden så riskerar man dessutom att förlora rätten till nybygget, vilket också knyter det nedlagda arbetet till äganderätten till markerna.

Många samer ansökte om att bli nybyggare på sina egna skatteländ, i vissa fall för att hindra andra att göra anspråk på marken, men det var vanligt att dessa nybyggen inte lyckades fullgöra odlingskyldigheten, varpå de såldes eller övergavs. Trots parallellteorin, och den ideala uppdelningen i samernas och nybyggarnas respektive näringsformer, kunde samernas renar inte låta bli nybyggarnas höhässjor på slättermyrarna. Och trots att nybyggarna främst skulle ägna sig åt odling så medgav förutsättningarna, till exempel klimatet och jordmånen, inte alltid detta, varför jakt och särskilt fisket blev avgörande för nybyggets överlevnad. I de administrativa och juridiska möten som ägde rum mellan nya ansökningar om nybyggen och samernas gamla lappskatteländ så blev det samerna som gradvis förlorade (Lundmark 2010).

En av konsekvenserna av kolonisationen, och av de förhållanden mellan m niska och natur som stipuleras i lappmarksprivilegierna, blev alltså att många samer trängdes undan från sina egna marker. Olov Peter Pettersson ger i sitt verk *Gamla byar i Vilhelmina* ett exempel på hur detta kunde gå till. Berättelsen  r hämtad från skildringen av byn Borka och beskriver hur det gick till när bonden Lars-Larsson den yngre från Kittelfjäll ansökte om att få anlägga ett nybygge mellan sjön Virisjaure och Vojmån:

Det område inom vilket nybygget Borka ut-synades, var ett gammalt lapps-katteland, som nuvarande innehavarens förfäder hade innehaft från gamla tider, och de hade ansett sig såsom de enda rättmätiga ägarna till landet med alla dess betesmarker och fiskevatten. Nuvarande innehavaren av lapplandet hade i sina händer syne-papper och fastebrev på detta lapps-katteland, och f r detta land betalade han årligen skatt. Nu kommo svenska män och l t  åt sig utsyna nybygge inne i hans område för att göra intrång på hans betesmarker och i hans fiske-sjöar. Intet medgivande att få anlägga nybygget inom lapps-kattelandet hade Lars Larsson f r-värvat sig av lands-lappen, och ingen ersättning åt lands-lappen f r den mark och de sjöar, som skulle tillfalla nybygget, var det fråga om. Varken Lars Larsson eller synemännen torde hava ägnat någon tanke åt lands-lappens rättigheter. (Pettersson 1944:236–237)

Pettersson berättar vidare att sammen befann sig i fjälltrakterna, långt borta, n r kungörelsen l stes upp, och att han inte kallades till synef r ttningen eftersom han vid denna tidpunkt befann sig med renarna på norska sidan av fjällen. På grund av detta kunde han inte protestera mot det som skedde, och när han väl fick kännedom om vad som hänt så var det ingen som lyssnade på hans protester. Pettersson förklarar också att sammen inte ens kände till att han hade rättighet att överklaga till högre instans och i och med

detta kunde han bara tåga och acceptera det som skett. Pettersson avslutar:

Det var visst inte allenast vid insynandet av nybygget Borka, som lands-lappens rättigheter på detta sätt f rbis gos och underkändes, utan på samma hänsynslösa sätt gingo nybygges-anläggare och synef rr ttare tillväga vid anläggandet av ett stort antal nybyggen både inom fjäll-området och längre ned i landet. (Pettersson 1944:236)

DEN KOLONIALA BLICKEN

I norra Sverige står idag naturen i centrum av skeenden, diskussioner och konflikter som kommer att påverka livsvillkoren för lokalbefolkningen på avgörande sätt. Hur man väljer att konstruera naturen är väsentligt för de olika handlingsalternativ som finns. Parallellerna till kolonisationstiden  r många, men det finns också skillnader. En sådan skillnad är att svenska staten inte på samma sätt är drivande i utvecklingen. Visserligen ligger avgörandet slutligen på politisk nivå genom viktiga bestämmelser som exempelvis Mineral-lagen, och tolkningar av dessa. Bland andra drivande aktörer återfinns nu globala företag, och det  r inte längre för att nationalstaten Sverige ska vidga och befästa sina gränsar, öka sin befolkning och därmed skatteintäkterna som dessa projekt planeras (och genomförs), utan det  r för att skapa värde åt aktieägarna. Vad gäller synen på naturen finns dock en gemensam nämnare och det  r nytta. Såväl under kolonisationen som vid industriell exploatering så är det just naturen som resurs, eller som "skattkammare", som förs fram.

Vad gäller lokalbefolkningen så finns också skillnader idag jämfört med under kolonisationstiden. Konflikter mellan ur-

folk och internationella kommersiella intressen på andra håll i världen har diskuterats i tidigare forskning som spridningseffekter av globaliseringen (t.ex. Tsing 2005). En effekt av globaliseringsprocesser är också en ökad möjlighet att bygga och utveckla nätverk – en möjlighet som omfattats av olika grupper också vad gäller motståndsarbetet. Ett förändrat medielandskap är ytterligare en faktor som präglade de senaste årens diskussioner om gruvetableringar och andra exploateringar. Bland annat har fler och nya aktörer tagit en allt större plats i debatten, däribland miljöaktivister och urfolksgrupper som mobiliserats och engagerats internationellt.

Ett större antal aktörer och röster medför att konstruktioner om naturen, naturresurser och naturtillgångar allt tydligare framstår som flerfaldiga. Definitioner av vad naturen är och av innebörden av relationen mellan människa och natur uttrycks, formas och förs in i den allmänna debatten utifrån olika perspektiv. Oenigheten mellan dessa perspektiv resulterar i vissa fall i konflikter och inte sällan i orättvisor. Här har grön humaniora en viktig uppgift att fylla. Genom att fördjupa kunskapen om dessa meningsskapande processer, deras mekanismer och konsekvenser, ökar möjligheter till förståelse för hur olika perspektiv möts och samspelar, och därmed möjligheter till dialog mellan olika meningsmotståndare. Humanistiska perspektiv kan på detta sätt förebygga och minska konflikter, tvister mellan befolkningsgrupper med mera.

Termen *parallellteori* förekommer inte längre i politiska sammanhang eller i den allmänna debatten, dock diskuteras fortfarande möjligheter för samexistens mellan olika näringar. Förslag och försök till dialog och samråd mellan gruvindustrin

och samebyarna pågår, samtidigt som renskötare upplever hot från ett ökande antal exploateringar i renskötselområden (varav gruvor bara är en del). Idealet om en modell där flera näringar kan leva sida vid sida förefaller vara allt mer ouppnåeligt. I ett officiellt uttalande motsätter sig det svenska sametinget exploateringar i Sápmi utifrån den rådande prioriteringsordningen mellan näringar.⁴ Uttalanden om riksintressen från politiskt håll samt rättsliga tvister mellan samebyar och skogsägare indikerar därutöver att argumenten om samexistens mellan olika näringar sällan är till fördel för renskötseln.⁵

Ifrågasättande av lokalbefolkningens existens, exemplifierat av uttalandet som Clive Sainclair-Poulton, tidigare VD för det brittiska gruvbolaget Beowulf Mining, gjorde i samband med en presentation av ett av sina gruvprojekt, framställde Gállok som ett "terra nullius". Som nämnts ovan utgör idén om *Terra nullius*, ett ingenmansland, en central föreställning i koloniala skeenden runt om i världen (Buchan & Heath 2006; Seawright 2014). Hur kunde denna ideologi yttra sig under den svenska kolonialtiden, givet att samernas närvaro och rättigheter till och med erkändes i lappmarksprivilegierna? Petrus Læstadius välkända skildringar av lappmarken (1831;1833) ger ett exempel på detta (Andersson kommande). Læstadius, som återspeglar under 1800-talet vitt spridda ideologier, är tydlig med att dela in grupper av människor i olika kulturella utvecklingsstadier: ett jagande folk står lägst ner, ett nomadiserande högre, och han placerar bland annat skogssamerna högre upp på denna skala än fjällsamerna. Allra högst upp återfinns dock de odlade folken, och införande av odling i ett område ser han som något ärofyllt. Förenklat kan man förstå det så, att för Læstadius

sker kolonisationen, det vill säga införandet av en hög grad av kultur, i ett tomrum, nämligen ett kulturellt tomrum. Buchan och Heath (2006) beskriver kolonisationen i Australien som att en kolonial diskurs om att ursprungsbefolkningen genom kolonisationen gavs civilisationens gåva.

Kolonisationen av lappmarken drevs av den ideologi som förespråkade odlingen som den näringsform som på bästa sätt kunde utnyttja ett landområde. Nu, några hundra år senare, har industrialisering och urbaniseringen lett till att många av de norrländska åkrarna vuxit igen. Lappland hör numera till ett av de så kallade avfolkningslandskapen. Är det något man kan vara säker på så är det att den sociala konstruktionen av naturen kommer att fortsätta, ideologier kommer att avlösa varandra. Men till skillnad från en åker så växer inte en gruva igen. De orättvisor som kolonisationen av lappmarken ledde till – och därmed dagens markägarförhållanden – är tillgängliga för oss idag att lära av inför de fortsatta diskussioner, förhandlingar och till och med konflikter i anslutning till vår förstäelse av naturen i norra Sverige som kommer att äga rum i framtiden.

NOTER

¹ <http://www.samer.se/4262>; <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/294883?programid=909>.

² <http://www.whatlocalpeople.se/vi-finns/>.

³ <http://www.landetsfria.se/artikel/118293>; <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=6066755>; <https://www.sametinget.se/61798>.

⁴ <https://www.sametinget.se/61172>.

⁵ t.e.x <http://www.vk.se/967728/annie-loof-gruv-och-rennaringarna-behover-kunna-existera-sida-vid-sida>; <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/vasterbotten/trangsel-i-fjallen>.

REFERENSER

- Andersson, Daniel, kommande. "Kontaktzon Lappland", i *Thule 2016*.
- Arell, Nils, 1979. *Kolonisationen i lappmarken: Några näringsgeografiska aspekter*. Stockholm, Göteborg & Lund: Esselte studium.
- Buchan, Bruce & Heath, Mary, 2006. "Savagery and civilization: From terra nullius to the 'tide of history'", i *Ethnicities*, 6:1, 5–26.
- Cocq, Coppélie, 2014a. "Kampen om Gállok: Platsskapande och synliggörande", i *Kulturella Perspektiv*, 23:1, 5–12.
- Cocq, Coppélie, 2014b. "Att berätta och återberätta: Intervjuer, interaktiva narrativer och berättigande", i *Kulturella Perspektiv*, 23:4, 22–29.
- Cocq, Coppélie, 2016. "Exploitations or preservation? Your choice! Digital modes of expressions for perceptions on nature and the land", i Graf, Heike (ed.), *Communicating Environment: How Different Communication Forums React to Ecological Dangers*. Cambridge: Open Book Publishers.
- Elenius, Lars & Tjelmeland, Hallvard (eds.), 2015. *The Barents Region: A Transnational History of Subarctic Northern Europe*. Oslo: Pax forlag.
- Evernden, Neil, 1992. *The Social Creation of Nature*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Fitzmaurice, Andrew, 2007. "The genealogy of Terra Nullius", i *Australian Historical Studies*, 38:129, 1–15.
- Frost, Alan, 1981. "New South Wales as Terra Nullius *: The British denial of Aboriginal land rights", i *Historical Studies*, 19:77, 513–523.
- "Gállok – ett nytt Alta", Samer.se, 26 september 2013. <http://www.samer.se/4262>.
- Göthe, Gustaf, 1929. *Om Umeå lappmarks svenska kolonisation*. Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- "Konsten ett vapen för motståndsrörelsen", i *Landets Fria*, 21 juli 2015. <http://www.landetsfria.se/artikel/118293>.
- "Konsten förenar Kallak och förorten", Sameradion och SVT Sápmi, 14 januari 2015. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=6066755>.
- Kvist, Roger, 1992. "Swedish Saami policy, 1550–1990", i Kvist, Roger (red.), *Readings in Saami History, Culture and Language III*. Umeå: Center for Cultural Arctic Research, 63–77.

- Lundmark, Lennart, 2010. *Stulet land: Svensk makt på samisk mark*. Stockholm: Ordfront.
- Lööf, Annie, 2013. "Gruv- och rennäringsarna behöver kunna existera sida vid sida", i *Västerbottens-Kuriren*, 6 september 2013. <http://www.vk.se/967728/annie-loof-gruv-och-rennaringarna-behover-kunna-existera-sida-vid-sida>.
- Nye, David E.; Rugg, Linda; Fleming, James & Emmet, Robert, 2013. *The Emergence of the Environmental Humanities*. Stockholm: Mistra.
- Pettersson, Olov Petter, 1944. *Gamla byar i Vilbelmina: II. Fjälltrakterna och Vojmsjötrakten*. Stockholm: Generalstabens litografiska anstalts förlag.
- Poignant, Emile (utg.), 1872. *Samling af författningar angående de så kallade Lappmarksfriheterna*. Stockholm: Ivar Hægströms boktryckeri.
- "Riksintressen krockar i Stekenjokk", SVT Nyheter, 11 december 2015. <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/vasterbotten/trangsel-iffjallen>.
- Rydberg, Tomas, 2011. *Landskap, territorium och identitet i Sápmi: Exemplet Handölsdalens sameby*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Sametinget, 2013. "Sametinget kan inte acceptera exploateringen av Sápmi". <https://www.sametinget.se/61172>.
- Sametinget, Pressrelease: Gállok Protest Art. <https://www.sametinget.se/61798>.
- Seawright, Gardener, 2014. "Settler traditions of place: Making explicit the epistemological legacy of white supremacy and settler colonialism for place-based education", i *Educational Studies*, 50:6, 554–572.
- Sunna, Anna, 2013. "Gállok – från tystnad till protest", P1 Dokumentär, 15 december 2013. <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/294883?programid=909>.
- Sörlin, Sverker, 1988. *Framtidslandet: Debatten om Norrland och naturresurserna under det industriella genombrottet*. Kungl. Skytteanska Samfundets Handlingar nr 33. Stockholm: Carlsons.
- Tsing, Anna Lowenhaupt, 2005. *Friction: An Ethnography of Global Connection*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- "What local people?". <http://www.whatlocalpeople.se/vi-finns/>.

SUMMARY

From Colonization to Mine Exploitation Resource Perspectives on Nature in Sápmi Now and Then

(Från kolonisation till gruvexploatering Nyttoperspektiv på naturen i Sápmi förr och nu)

Nature is found at the centre of important place-making processes in northern Sweden today. One example is conflicting discourses surrounding mining exploitations in reindeer herding areas. In this article, we discuss these processes in the light of the settler colonisation during approximately 1750–1850. Then, as well as now, a resource perspective on nature positions different ways of living of the lands against each other. Although the Swedish state in some regards have been replaced by global corporations, and the local people that are against the mines also turn the struggle to a global level, the situation today bears much in common with what happened during the colonisation in 18th and 19th centuries. We argue that a deeper understanding of contemporary processes – and their historical contexts – is needed in order to prevent conflicts and tensions between groups of people.

Keywords: Sápmi, nature, exploitation, mining, colonization.

Daniel Andersson, Associate Professor of Scandinavian Languages at The Department of Language Studies, Umeå University, Umeå, Sweden.

Coppélie Cocq, Associate Professor of Sámi Studies, Research Fellow at HUMlab, Umeå University, Umeå, Sweden.